

Тема: 4.5. Годівля бугаїв-плідників.

План лекції.

1. *Норми годівлі бугаїв –плідників. Раціони їх структура.*
2. *Техніка годівлі. Контроль за повноцінністю годівлі.*

Норми годівлі бугаїв –плідників. Раціони їх структура.

Необхідною умовою багаторічної високої статевої активності, здоров'я бугаїв та одержання від них високоякісної сперми є повноцінна годівля. Вони мають бути заводської вгодованості. Як недостатня, так і надлишкова годівля спричиняє негативний вплив на якість спермопродукції та статеву активність. Зниження статевої активності та погіршення якості сперми спостерігається в дорослих тварин при скороченні енергетичної та протеїнової поживності раціонів до 50-60% від потреби. Порушення статевих функцій у бугаїв спостерігається частіше від надлишкової годівлі, ніж від недостатньої. Надлишкова годівля призводить до ожиріння, зниження статевої активності, проявів імпотенції.

Потреба плідників в енергії та поживних речовинах залежить від живої маси та інтенсивності їх використання. Тому норми годівлі дорослих бугаїв розроблені залежно від їх живої маси і статевого навантаження. Середнім навантаженням на бугая вважається одна дуплетна садка за тиждень, інтенсивним - дві або три садки.

На 100 кг живої маси бугаям необхідно 1,0 - 1,5 кг сухої речовини. Поживність 1 кг сухої речовини повинна становити 0,7-0,9 корм. од. або 8-11 МДж обмінної енергії, 70-120 г перетравного протеїну та цукру, 18-25 % клітковини, 5-7 г кухонної солі та кальцію, 3-5 г фосфору, 40-60 мг каротину, 1000-1200 МО вітаміну Д, 30-50 мг вітаміну Е.

Молодим бугаям, а також з недостатньою вгодованістю, до норми слід додавати 1 корм.од. і 120 г перетравного протеїну на кожні 0,2 кг середньодобового приросту. У разі ожиріння бугаїв норму кормових одиниць зменшують, не змінюючи норми окремих поживних і біологічно активних речовин.

Годівля бугаїв має бути різноманітною за набором кормів: сіно злакових і бобових культур, силос, коренеплоди, спеціальний комбікорм або суміш концентрованих кормів.

Орієнтовна структура раціону для бугаїв у зимовий період: сіна - 25-40 %, соковитих кормів 20-30 %, концентрованих -40-50 %; в літній період 35—45 % зелених кормів, 15-20% грубих і 40-50 % концентратів. До складу суміші концентратів слід вводити не менше 30% вівсяної дерті.

Бугаям на 100 кг живої маси рекомендується давати на добу 0,8 - 1,2 кг сіна, 1,0-1,5 кг коренеплодів, 0,8-1 кг силосу або сінажу, 0,4-0,6 кг концентратів. Добова даванка цих кормів у середньому на одну голову становить: сіна-5- 10 кг, силосу -8-10 кг, кормових буряків та моркви - 6-10. При інтенсивному використанні плідника на голову за добу слід давати 3-5 кг моркви (бажано червоної), корми тваринного походження (кров'яне, рибне, м'ясо-кісткове борошно - 0,3-0,5 кг, молоко свіже або сухе, курячі яйця - 4-6 штук). При нестачі цукру до раціону додають патоку або цукор, цукрово- протеїнове відношення витримують на рівні 1:1. При потребі додають мінеральні і вітамінні добавки.

Не рекомендується згодовувати бугаям низькоякісні грубі і соковиті корми, макуху і шроти із бавовнику, ріпаку, свіріпи, а також жом, барду, пивну дробину, карбамід та амонійні солі.

Техніка годівлі. Контроль за повноцінністю годівлі.

Найраціональнішою є індивідуальна триразова годівля бугаїв відповідно до режиму дня (краще після взяття сперми). Добову норму концентрованих кормів поділяють на три даванки. Основну кількість соковитих кормів дають у час обідньої годівлі, решту вранці та увечері. Основу ранкової і вечірньої годівлі становлять концентровані корми й сіно. Соковитих і зелених кормів не можна згодовувати більше 4 кг за одну даванку. Надмірне згодовування зелених кормів часто призводить до зниження статевої активності плідників. Траву бобових культур слід згодовувати свіжоскошену, прив'ялену, або повністю висушену. Якщо бугаї схильні до ожиріння, то їм у раціоні слід збільшувати кількість грубих кормів.

Повноцінна годівля бугаїв забезпечує їх кращі заводські кондиції, збільшує тривалість племінного використання. Цьому ж сприяє хороший догляд і утримання, особливо щоденний активний моціон.

Основні види відгодівлі.

Відгодівля - це надлишкова контрольована годівля, спрямована на отримання максимальних приростів живої маси при мінімальних витратах кормів. Проводять відгодівлю молодняку та дорослої вибраканої худоби. Залежно від віку розрізняють такі технології виробництва яловичини.

Інтенсивне вирощування і відгодівля молодняка до живої маси 450- 500 кг у 15-18 місячному віці при витраті 7-8 корм, од. на 1 кг приросту. Середньодобовий приріст живої маси не менше 0,8-1,2 кг. Яловичина при цьому маложирна, особливо від молодняка м'ясних порід та помісей.

Відгодівля дорощеного молодняку, який ріс в умовах недостатньої годівлі, для отримання жирної яловичини з великою кількістю підшкірного й порожнинного жиру. Молодняк живою масою 140-200 кг дорощують при помірній годівлі до живої маси 280-300 та заводських кондицій (середньодобовий приріст 0,6-0,8 кг), а після його досягнення відгодовують.

Дорослу худобу (вибракуваних корів, бугаїв, волів) відгодовують для підвищення вгодованості і виробництва жирної яловичини (середньодобовий приріст 0,8-1,2 кг).

На ефективність відгодівлі впливає її тривалість. Тривалість відгодівлі залежить від породи, віку, вгодованості та рівня годівлі худоби. Молодняк до одного року відгодовують за 6-9 місяців, а 1,5-2 роки та дорослих тварин 2-4 місяці. Відгодівля вибраканих корів середньої вгодованості триває 2 місяці, а нижче середньої 3 місяці.

Потреба великої рогатої худоби при вирощуванні на м'ясо у поживних речовинах залежить від живої маси, віку, та планових середньодобових приростів.

При вирощуванні молодняку на м'ясо звертають увагу на інтенсивність рісту тварин у молочний і післямолочний періоди, використовуючи, практично такі корми, як і при вирощуванні ремонтного молодняку. За схемами

виросування телят на м'ясо до 6-місячного віку молочних і молочно м'ясних порід на 1 голову витрачають у кг: 200-250 незбираного молока, 600-700 - збираного, 140-150 концкормів, 130 - сіна, 500-600 - силосу, 250-280 коренеплодів, 3,8 - кухонної солі, 2,3 - крейди.

У післямолозивний період молодняку молочних порід, який вирощується на м'ясо замість молока можна давати ЗНМ. Середньодобові прирости повинні становити до 6-місячного віку 600-800 г, а в наступний період - 1000-1200 г.

У господарствах, які займаються виробництвом яловичини від худоби м'ясних порід, найвагоміше місце відводять стаду корів, від яких одержують м'ясних телят. Корів м'ясних порід ис доять. З ними знаходяться телята від народження до 6-9 місячного віку, які упродовж цього періоду ссуть материнське молоко. Після відлучення 6-9 місячний молодняк формують у групи для подальшого дорощування, або інтенсивної відгодівлі. Бажано забезпечити таку годівлю, щоб у 12-15 місячному віці тварини досягали живої маси 400-450 кг.

Молодняк на дорощуванні та відгодівлі повинен споживати 2,5-3,0 кг сухої речовини за добу на 100 кг живої маси. В залежності від середньодобових приростів (800 - 1200 г) та віку концентрація енергії в 1 кг сухої речовини має бути 1,0-1,15 кормових одиниць (10-1 ІМДж обмінної енергії), а кількість перетравного протеїну 80-120 г, клітковини - 16-20%, цукру 70-90, кухонної солі- 4,6 п, кальцію - 5,6 г, фосфору- 3-4г, каротину - 20-30 мг, вітаміну Д-500-800 МО, вітаміну Е - 20-30 мг.

Норми годівлі і потреба в поживних речовинах у тварин різного віку.

Хід відгодівлі худоби і якість яловичини залежать від організації і техніки відгодівлі, від підбору тварин для відгодівлі, від системи годівлі і утримання.

Відгодівлю можна вести, використовуючи різні корми (солому, сіно, силос, сінаж, коренеплоди, жом, барду, м'язгу, зелену масу, концентрати).

У заключний період відгодівлі (останні 60- 120 днів) доцільно використовувати у складі раціонів до 50-70% за поживністю дешеві об'ємисті корми (жом, барда, м'язга та інші). На початку заключного періоду відгодівлі кількість цих кормів має бути максимальна з наступним зменшенням їх та збільшенням концентратів.

Корми, які переважають (за поживністю) у раціонах тварин при вирощуванні на м'ясо, визначають тип відгодівлі. Поширеною на Україні є відгодівля худоби на жомі, барді, силосі, зелених кормах.

Відгодівля на жомі. Відгодівлю проводять як на свіжому так і на кислому жомі. Кислий жом з більшою кількістю сухих речовин краще поїдається тваринами. На протязі 7-14 днів тварин привчають до поїдання жому, поступово збільшуючи його даванку до 45-50 кг за добу на голову, а дорослим до 60-70 кг (тобто 15-20 кг на 100 кг живої маси). Щоб тварини скоріше привчилися поїдати жом, його здобрюють мелясою і кухонною сіллю. Крім жому тваринам дають грубі корми з розрахунку близько 1 кг на 100 кг живої маси та концентрати.

У господарствах, що мають обмежену кількість жому, у раціони вводять також силос, коренеплоди. Годують тварин двічі на день - вранці дають спочатку жом, потім концентрати, ввечері - грубі корми, здобрені мелясою. Жом

містить багато вуглеводів і мало протеїну, фосфору, вітамінів А, Д, Е та мікроелементів (цинку, кобальту). При його згодовуванні може спостерігатись втрата апетиту, порушення обміну речовин, різні захворювання (остеодистрофія). Нестачу протеїну можна поповнити шляхом збільшення концентратів, або введенням синтетичних азотистих добавок у кількості не більше 30% від перетравного протеїну за нормою. Жом також можна обробляти 25%-ною аміачною водою (10-12 л на 1 т жому), яка розкислює його.

Для нормалізації кальцієво-фосфорного співвідношення у раціони вводять фосфорні добавки. Жомові раціони обов'язково балансують за вмістом вітамінів та мікроелементів. Тривалість заключної відгодівлі на жомі становить 80-90 днів.

Відгодівля на барді. Залежно від сировини барда може бути зерною, картопляною або мелясовою. Найкраща для відгодівлі зернова барда, максимальна добова даванка їй молодняку становить 60-65, дорослій худобі - 80-90 кг на голову за добу.

В зерновій барді достатньо протеїну і фосфору, мало клітковини, вуглеводів, зовсім відсутній каротин. Тому у раціон потрібно вводити 1,0-2,0 кг сіна на 100 кг живої маси тварин, а також концентрати та коренеплоди, мінеральні добавки і вітамінні препарати. Добова даванка концентратів на початку відгодівлі становить 0,5 кг, а в середині і в кінці - 1,5-2 кг. Барду краще згодовувати у свіжому вигляді або засилосованою з соломою.

Відгодівля на барді триває 80-90 днів для дорослої худоби і 100-120 днів для молодняка. В перші 7-10 днів тваринам згодовують за добу від 25 до 30 л барди, поступово даванку доводять до 80 літрів дорослій худобі і 30-40 літрів молодняку.

Під кінець відгодівлі даванку барди зменшують і збільшують даванку концентратів. В структурі раціону хлібна барда складає 50-60 %, грубі корми - 15-20% і концентрати - 25-30% за поживністю. При використанні картопляної барди вміст концентратів необхідно доводити до 40 %.

Важливою умовою успішної відгодівлі худоби бардою є дотримання раціонального режиму годівлі й утримання тварин.

Годівниці слід очищати від залишків барди після кожної годівлі, так як барда швидко закисає і може викликати в худоби розлад травлення. Добову кількість нього корму розподіляють на 2-3 даванки. Зменшення у раціоні грубих кормів, нестача мінеральних речовин, антисанітарний стан приміщень для тварин є причиною захворювання «бардяним» мокрецем.

Відгодівля на силосі. Максимальна добова даванка силосу становить для молодняка 20-25 кг, дорослій худобі - 30-35 кг. Крім силосу тваринам слід згодовувати грубий корм з розрахунку 0,5-1 кг на 100 кг живої маси та концентрати. Для кращого поїдання силосу його здобрюють мелясою та розчином кухонної солі. Частина його можна замінити коренеплодами, особливо при нестачі цукру у раціоні. Силос з кукурудзи містить мало перетравного протеїну і фосфору. Тому при силосній відгодівлі використовують фосфорні добавки та синтетичні азотні препарати.

Відгодівля на зелених кормах. Зелені корми згодовують тваринам свіжоскошеними, або вони поїдають їх під час випасання (нагул). Годують тварин на вигульно-кормових майданчиках з обладнаною навісами зоною

годівлі. Добова даванка зелених кормів залежить від виду корму, віку, живої маси та вгодованості худоби і становить 30-70 кг. При недостатньому забезпеченні зеленими кормами тварин підгодовують силосом, грубими кормами і концентратами.

При утриманні худоби на пасовищах поєднується низька собівартість пасовищного корму і висока його біологічна цінність. При цьому відповідно до зоотехнічних вимог, формують гурти худоби, дотримуються тривалості випасання тварин в одному загоні та норм навантаження їх на одиницю площі пасовища.

Гурти формують по 100-150 голів з тварин 9-12-місячного віку, однорідних за статтю, віком, масою, вгодованістю. Цю роботу проводять навесні до вигону тварин на пасовища. Згодовування зеленої маси починають з 10-15 кг, доводячи до повної норми упродовж 7-10 днів. В перші 6-7 днів тварин підгодовують сіном, соломою (1-3 кг). В структурі раціонів для молодняка зелені корми повинні складати 60--75%, концентровані - 25-40%, для дорослих тварин - відповідно 70 і 30 %.

Підгодівлю худоби концентратами доцільно проводити лише за низької якості травостою. При випасанні тварин на добрих пасовищах інтенсивне вирощування та відгодівля можливі з використанням мінімальних кількостей (до 20%) концентрованих кормів до складу яких вводять мінеральні добавки.

При складанні раціонів для худоби певного виду відгодівлі спочатку розраховують кількість основного корму, на якому ґрунтується відгодівля, після чого добирають грубі й концентровані корми, а при потребі - і кормові добавки.

Дуже важливо правильно організувати поступове переведення тварин із зимової годівлі на літню. Перехідний період повинен зривати не менше трьох тижнів. На початку цього періоду зелені корми слід згодовувати у невеликих кількостях. При літній відгодівлі худобу слід годувати два рази на добу з роздаванням трави в чотири прийоми - 2 рази вранці з 6 до 10 години та 2 рази ввечері - з 17 до 21 години.

Вирощування і відгодівля худоби на зелених кормах влітку забезпечує економію праці та ефективне використання поживних речовин кормів.